

Diseminace a příklady dobré praxe

**Euroface Consulting s.r.o.
and Gymnázium Sázavská**

Prosinec 2013

Obsah

Úvod

Případová studie 1

Případová studie 2

Případová studie 3

Případová studie 4

Užitečné webové stránky

Užitečné webové stránky a publikace v České republice

"Můžete být velmi chytrí, a přesto trpět dyslexií. Musíte jen pochopit, jak se učit a zpracovávat informace. Až se to naučíte, můžete překonat spoustu překážek, které s dyslexií přicházejí. "

Tim Tebow

Copyright

Copyright Euroface Consulting s.r.o., 2013.

Další podrobnosti naleznete na internetových stránkách projektu DysVet

Úvod

Všechny moduly projektu DysVet jsou dílem autorského kolektivu s cílem podpořit dospělé osoby s dyslexií v odborném vzdělávání a na trhu práce.

Tento modul je výjimkou, protože informace, které prezentujeme na dalších stránkách pochází právě od dospělých osob s dyslexií, které souhlasily se zveřejněním svého příběhu, své zkušenosti.

Vyhledávali jsme a oslovovali jedince, jejichž příběh by mohl být inspirací a motivací pro ostatní. Když jsme ale s nimi hovořili a chtěli jsme, aby nám o své zkušenosti napsali, jejich reakce byly často zdrženlivé. Málokdo z nich si myslel, že povídání o problémech, se kterými se celý život potýkají, může někomu pomoci.

Dagmar Rýdlová se vyjádřila v úvodu ke sborníku výpovědí dospělých dyslektiků, že pro dyslexii je příznačné soustředění na problém. Existuje oficiální definice dyslexie, materiály o příčinách a důsledcích. Velmi málo se ale zaměřujeme na člověka s dyslexií a řešení jeho situace.

Snad tento modul může být dalším příspěvkem k zaměření na člověka a pomoc při řešení individuálních problémů.

Cíle

Tento modul byl připraven jako soubor případových studií, které byly napsány jedinci s dyslexií s cílem sdílet své životní zkušenosti.

Cílem tohoto modulu je podpořit dyslektické jednotlivce, zvednout jim sebevědomí a překonat následky dyslexie v oblasti odborného vzdělávání a zaměstnání

Případová studie 1

Paní Renata do 28 let nevěděla, že má specifickou poruchu učení – dyslexii.

Vystudovala průmyslovou střední školu zeměměřickou. Obor ji zajímal, bavil a chtěla se geodézií zabývat. Vzhledem k tomu, že je pečlivá, trpělivá a důsledná, myslela si, že se na výuku připravuje ona jediná s tím pravým elánem a úsilím. Trávila denně 3-4 hodiny pročitáním zápisků z hodin, čtením učebnic a snahou zapamatovat si pojmy, termíny a vysledovat souvislosti. Z její perspektivy se spolužáci téměř neučili, chodili za zábavou a o výuku nejevili zájem.

Renata se domnívala, že ona jedná správně a že takto studium vypadá. Byla však průměrnou studentkou a vynaložené úsilí neodpovídalo výsledkům. Nepříliš dobré výsledky u testů či zkoušení připisovala velké nervozitě a opět spolužákům, kteří ji vyrušovali. Nikdy si nepřipouštěla, že by mohl být problém jinde.

Po úspěšném složení závěrečné maturitní zkoušky nastoupila Renata do zaměstnání v Českém úřadě zeměměřickém a katastrálním. Zpočátku byla spokojená a práce ji bavila. Po nějaké době se však díky své svědomitosti a zodpovědnosti propracovala na pozici zástupkyně vedoucího odboru. Na této vyšší pozici musela rychle pročitat dlouhé a složité texty, mnohem více se musela operativně rozhodovat a byla nucena během chvilky sepisovat smlouvy či odevzdávat vyhodnocení z porovnání textů.

Samozřejmě chybovala, setrvala v práci déle a déle, její nadřízený byl nespokojený s jejími výsledky. Renata měla velké psychické problémy. Navíc ji její osobní život neuspokojoval a její výsledky v práci byly horší a horší. Navštívila proto klinického psychologa, který se jí zpočátku snažil pomoci s nadměrnou pracovní zátěží. V průběhu terapie však zjistil, že paní Renata vykazuje jasné syndromy dyslexie. Vysvětlil jí důvody jejích obtíží, definoval jí základní projevy dyslexie a nastínil jí možná řešení a východiska. Zpočátku to byl pro Renatu šok, ale chtěla pokračovat v práci v oboru, který ji zajímal.

Sebrala všechnu odvalu a seznámila se svými problémy šéfa. Jelikož jednání postavila tak, že svoji poruchu učení představila jako „medicínskou diagnózu“ a že přišla rovnou s možnými řešeními, její šéf s úpravami souhlasil. Renata totiž ihned v počátku navrhla, že běžnou rutinní činnost bude vykonávat bez prodlení, ale zásadní rozhodnutí, sepisování smluv a vůbec práci, kde je vyžadována práce s delšími texty či novými pojmy, nebude odevzdávat hned, ale bude na ni mít více času.

Renata si na radu psychologa reorganizovala i svůj pracovní den. Začala chodit do práce dříve, kdy tam ještě nebyli kolegové, a pracovala právě např. se smlouvami. Na závěr pracovní doby si zařadila různé návštěvy odloučených pracovišť, jednání s kolegy a vůbec činnosti, kde již se čtením nemusela potýkat. Její pracovní výkony se zlepšily a tím se zlepšil i její psychický stav.

Případová studie 2

Pan Zdeněk, 45 let.

Jako dítě byl hyperaktivní, na ZŠ byl vynikajícím sportovcem, více jak 20let držel na škole rekord v běhu na 100m. S učením to bylo horší, nedovedl bezchybně opsat text, diktáty a čtení se staly noční můrou.

V té době nebyly projevy dyslexie natolik známé a diagnostika nebyla běžná, proto se příčiny jeho potíží spojovaly s jeho povahou „neposedy“.

Rodiče mu chtěli pomoci překonat jeho potíže procvičováním a nutili jej např. k opisování dlouhých článků z novin, kdy text byl pro něho naprosto nepochopitelný.

Ve svých 14 letech nastoupil na střední vojenskou školu, kde ho pevný režim měl zklidnit. I zde neustále narážel na své problémy s učením – nedokázal pochopit text, proto vše doháněl praktickými znalostmi z oboru. Školu úspěšně ukončil maturitou.

Po revoluci opustil vojenské zaměstnání a začal se věnovat podnikání. Díky svému obchodnímu duchu a vnímavosti se brzy stal velmi úspěšným podnikatelem, který zaměstnával cca 120 zaměstnanců. V podnikání vynikl především svou intuicí a schopností vidět příležitosti, kde je jiní nevidí.

K úspěchu přispělo i to, že se věnuje tomu, v čem vyniká a deleguje administrativní úkoly a záležitosti, které mu činí potíže. Jeho intuice mu i pomáhá ve výběru schopných spolupracovníků.

Před 30 lety nebyly příznaky dyslexie tak známé jako nyní a potíže s učením na základních školách byly často spojovány s nekázní žáků.

Zdeněk se do dnešního dne neztotožnil s moderní dobou mailů, sociálních sítí apod. Obchod postavil na osobním vztahu se zákazníkem a telefonické komunikaci

Dagmar Rýdlová – autorka programu Jazyky bez bariér“

Celé dětství a mládí jsem prožila v Praze. Od narození jsem žila v atmosféře výzkumného ústavu. Někdy kolem roku 1965 jsem ochutnala jídlo ohřívané v první mikrovlnné troubě, jejímž autorem byl u nás Ing. Andras se svým týmem.

V šedesátých letech jsme se ve škole učili, že jednou poručíme dešti i větru a že věda a technika vyřeší problémy lidstva. Mě vždy naprosto fascinovaly různé výrobní postupy. Doslova mě učarovaly různé přeměny surovin na materiály a přeměny materiálů na výrobky. Ať už se jednalo o výrobu skla, porcelánu, koberců, hudebních nástrojů nebo čokolády. Bavilo mě dívat se, ptát se a také o všem přemýšlet.

Vždycky jsem chtěla dělat ve výzkumu a nikdy mě ani ve snu nenapadlo, jak specifický obor se stane mojí doménou. Vývoj učebních pomůcek a metod pro děti s dyslexií. Všechno je zde tak málo hmatatelné a tak málo uchopitelné. Problémy dětí s dyslexií nám někdy připadají až paradoxní – těžko vysvětlitelné na běžné úrovni poznání.

Pro svoji práci mám speciální erudici. Jsem také dyslektik a tak mohu čerpat se svých bohatých zkušeností. Někdy už přímo na sobě mohu ověřovat, jestli funguje, co vymyslím. Původně jsem dyslexii brala jako těžký úděl a hendikep. Až si ke mně proklestila cestičku rada, že z nevýhody můžeme také udělat výhodu.

Tato rada přinesla do mého života velký obrat. Začala jsem se zabývat vývojem učebních pomůcek pro děti s dyslexií na plný pracovní úvazek. Bohužel u nás nemáme výzkumný ústav, kde bych ráda zakotvila, takže jsem OSVČ – osoba samostatně výdělečně činná. Dnes už víme, že poroučet dešti ani větru se nám nedaří a také víme, že ani věda a technika nás veskrze nespasí. Žijeme v bipolárním světě a to je náš úděl. Radost dává životu barvu a bolest dává životu hloubku. To je moje životní krédo.

A mám ještě další životní krédo: V čem jsme stejní, to nás spojuje a v čem jsme odlišní, to nám pomáhá růst a rozvíjet se. Tato filosofie mi pomáhá v soukromí i v práci. Jako dyslektik a příslušník menšiny populace s dyslexií už se mezi ostatními lidmi necítím tak často méněcenná – a ani nemám ambice to kompenzovat tím, že musím být úspěšná, ať to stojí, co to stojí. Mám své silné i slabé stránky jako každý jiný člověk.

V roce 1978 jsem ukončila Vysokou školu ekonomickou v Praze, obor ekonomika a řízení průmyslu.

Vývojem učebních pomůcek a metod se jako OSVČ zabývám od roku 1991. Jsem autorkou dvou průmyslových vzorů. Jsem členkou DYS-centra Praha a Českého svazu vynálezců a zlepšovatelů.

Stále něco tvořím a dělám a zařizuji a vyřizuji... A hlavní téma? Jazyky bez bariér.

Případová studie 4

Pan Richard

Od malička mě rodiče vedli ke sportu a mé školní výsledky neměly moc velkou prioritu. I přes mé podprůměrné školní výsledky jsem ovšem základní i střední školu zvládl. Našel jsem si zajímavou práci, která mě bavila a můj zaměstnavatel souhlasil s mým dalším studiem při zaměstnání. Vysokou školu, kterou jsem studoval dálkově, jsem absolvoval bez větších problémů.

Mám tři děti a dvě právě chodí na gymnázium. S dětmi se učí převážně manželka, ale někdy se do řešení některých tvrdých oříšků středoškolského učiva zapojím i já. Je to trochu zvláštní situace, protože občas přicházím i já na pomoc s praktickou radou jedničkářům a dvojkařům, i když jsem sám měl z podobných předmětů třeba trojky nebo čtyřky. Logicky přicházejí na řadu diskuze, k čemu jsou dobré známky, proč je třeba zvládnout tolik učiva a co praktického si děti do života ze školy odnesou, na co je třeba se soustředit a co je možné “vypustit”.

Dle mého názoru se děti často musí naučit spoustu věcí, o kterých je naprosto jasné, že je v praktickém životě nebudou potřebovat.

Dyslektické dítě se mnohdy přes horu “pseudosložitostí” ani nedostane k té základní informaci. Často si myslí, že něčemu nerozumí, přitom to ale dávno zvládlo po svém.

Žádný systém ani žádný člověk není dokonalý. I rodiče jsou jenom lidé, ale příroda pro ně vymyslela systém, který tu byl dávno před školou i státem a kterému se říká “rodina”. Je to prostor, kde děti mohou hledat vysvětlení, proč se z naprosto jednoduchých věcí jako je například “páka”, najednou stala díky středoškolským učebnicím nesmírná věda. Že se dají věci vysvětlovat jednoduše, ale i složitě. Pokud někdo něco vysvětluje složitě, nemusí to znamenat, že to složitě je, ale že to někdo neumí jednoduše vysvětlit.

Naše děti bychom měli připravit na reálný život. Měli bychom jim vysvětlit, že budou občas obklopeni řadou nesmyslně složitých a zamotaných předpisů, zákonů a pravidel. Mohou si na to tedy zvykat už ve škole.

Rodiče by je měli ujistit, že problém není jen na jejich straně.

Někdy si při návštěvě nějakého úřadu připadám jako ve škole. Naštěstí mám ale hodnou manželku, která mě často ujišťuje, že chyba nejspíš není jen na mé straně, což mi dodá zase trochu síly bojovat s tím dál...

Případová studie 5

Pan Jiří

Pan Jiří je dyslektik, dysgrafik, dysortografik a trpí poruchou pozornosti ADHD.

Ve škole byl diagnostikován již na 1. stupni ZŠ, učitelé a speciální pedagogové s ním pracovali a prošel kompenzačním výcvikem. Byl neposedný kluk a učení moc nejevil zájem, i přestože byl velmi inteligentní. Hodně sportoval a škola byla pro něj nutné zlo.

Vyučil se kuchařem, ale toto povolání ho nezajímalo a nebavilo. Po povinném dvouletém vojenském výcviku nevěděl, čím se bude živit, jakou práci bude vykonávat.

S kamarádem „z vojny“ se domluvili, že budou společně podnikat. Založili si přepravní firmu, a protože pracovali s velkým nasazením a pan Jiří přicházel s novými a novými nápady a vylepšeními, dařilo se jim.

Pan Jiří opravdu přicházel stále s novými neotřelými nápady, ale problém byl v tom, že je nedokázal dotáhnout do zdárného konce. Zejména měl problém s potřebnou dokumentací, se zakládáním účtů, s převody peněz. Také si na sebe nabíral mnohem víc práce, než dokázal stihnout. Bylo to i tím, že nedokázal dobře zorganizovat svůj čas a domlouval si například několik schůzek na jeden termín. Firma měla problém s odvodem daní, a tak i přes rozkvět firma zkrachovala. Pan Jiří si uvědomil, že to bylo jeho vinou.

Nezalekl se ale prvního nezdaru a už sám si založil další firmu. Hned od začátku si najal velmi pečlivou a výkonnou sekretářku a účetního. Sám se staral jen o chod firmy, o budování podnikatelských záměrů.

Potřebnou dokumentaci a účetní doklady mu obstarával účetní a postupně s rozvojem firmy celé účetní oddělení.

Jeho pracovní den mu kontrolovala jeho sekretářka, která mu domlouvala schůzky a která ho brzdila v jeho až hektickém způsobu práce.

S vývojem informačních technologií začal pan Jiří používat elektronický diář, ale stále potřeboval osobní asistentku, která jeho pracovní čas trpělivě strukturovala. Pan Jiří se neváhal na ni obracet i s tím, aby mu četla smlouvy nahlas, jelikož pro něj čtení bylo velmi namáhavé a nemohl si dovolit dělat chyby.

Také si uvědomil, že není schopný dotahovat své nápady do konce, a najal si „prokuristu“, osobního asistenta, jehož úkolem byla realizace plánů svého šéfa, ale také vyhodnocování, které nápady jsou realizovatelné a které ne.

Pan Jiří je úspěšným podnikatelem, a jak sám říká, za jeho úspěchem stojí i to, že si dokázal přiznat svůj handicap a najal si schopné zaměstnance.

Případová studie 6

Paní Monika, 37 let,
učitelka Střední pedagogické školy – Dyspraxie

První problémy začaly již ve školce, kdy měla potíže v oblasti ručních a výtvarných prací. Její problém spočíval v uchopení kreslicích a jiných výtvarných pomůcek a její obrázky nikdy nevisely na nástěnce.

V předškolním věku byla velmi ambiciózní a chtěla se pečlivě a brzy naučit zavazovat boty. Jela proto na víkend k sestřenici a ta jí pomohla se tuto dovednost během dvou dnů naučit.

V pozdějším věku, kdy se snažila pomáhat mamince s domácími pracemi, se musela vždy velmi soustředit, aby něco nepřevrhla či nerozlila. Při žehlení se pokaždé popálila o žehličku.

V 1.třídě základní školy měla potíže ve výtvarné a pracovní výchově, protože při psaní příliš tlačila na tužku. Opravdové plnicí pero dostala až jako poslední ze třídy. V hodinách jí nestačil časový limit, práci jí doma pomáhala dodělat maminka (šití, háčkování apod.)

Dále ve škole a zaměstnání již žádné problémy neměla. Na VŠ a jako učitelka plně využívala moderní technologie, které jí pomáhaly zvládnout studium i práci. Pouze dříve, když učila na ZŠ, nedělala s dětmi velkoplošné projekty, protože např. stříhání a lepení jí jde obtížně.

Jaké pomůcky a co jí pomáhalo obtíže překonat:

- díky přísné učitelce a mamce se naučila tvrdým tréninkem psát skvěle, musí se na to ale i teď soustředit
- Pomáhalo a pomáhá jí tenčí pero, dříve v geometrii stabilnější, kovové kružítko

Užitečné webové stránky

<http://www.eda-info.eu> - Evropská dyslektická asociace nevládní organizace Evropské unie sídlící v Bruselu. Asociace sdružuje osoby s dyslexií a dalšími specifickými poruchami učení, rodiče těchto dětí, odborníky a vědce. V současné době má 37 členských organizací z 25 evropských zemí: Rakousko, Belgie, Kypr, Česká republika, Dánsko, Finsko, Francie, Německo, Řecko, Irsko, Itálie, Litva, Lucembursko, Severní Kypr, Malta, Německo, Nizozemsko, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, San Marino, Slovinsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko a Velká Británie.

<http://www.doitprofiler.com> - Shromažďuje informace z různých zdrojů, pomáhá identifikovat skryté problémy, které mohou být přítomny a také zmapovat důvody těchto problémů (např. specifické poruchy učení, mentální zdraví, potíže s učením, bariéry ve vzdělávání a zaměstnání).

<http://dyslexia-international.org> - Nezisková organizace, která byla založena v roce 200 v Belgii. Spolupracuje se skupinou vědců a týmem online poradců, kteří pomáhají v obtížích se psaním a čtením a podporuje svobodné a spravedlivé vzdělávání.

<http://www.dyslang.eu> - Podpora multilingválních jedinců s dyslexií v osvojování si dalšího jazyka v rámci školní docházky. E-learningový kurz je určen pro učitele a rodiče pro jejich efektivní podporu multilingválního jedince s dyslexií ve výuce dalšího jazyka ve škole. V České republice může jít například o dítě vietnamského původu, které musí ve škole používat češtinu a od páté třídy se začíná učit také angličtinu.

<http://disco-tools.eu> - On-line evropský slovník dovedností a kompetencí, který nabízí nespočet vzorových frází popisujících dovednosti a kompetence v 11 evropských jazycích. Jedná se o největší sbírku svého druhu v oblasti vzdělávání a na trhu práce.

Slovník nabízí vícejazyčnou a revidovanou terminologii pro klasifikaci, popisy a překlady dovedností a kompetencí. Je kompatibilní s dalšími evropskými nástroji jako je EUROPASS, ESCO, EQF a ECVET. Slovník pomůže každému s napsáním životopisu nebo motivačního dopisu v cizím jazyce.

Užitečné webové stránky a publikace v České republice

www.dyscentrum.org - DYS-centrum® Praha o.s. spolupracuje s řadou odborníků z řad psychologů, (speciálních) pedagogů a dalších pedagogických pracovníků, neurologů, psychiatrů, pediatrů ad., kteří se ve své praxi již řadu let setkávají s dětmi se specifickými poruchami učení či chování, a kteří se na půdě DYS-centra Praha podílejí na řešení konkrétních problémů, nebo jsou lektory vzdělávacích akcí DYS-centrem Praha pořádaných.

www.czechdyslexia.cz - Česká společnost dyslexie - Dobrovolná nezisková organizace sdružující odborné pracovníky, kteří se zabývají problematikou dyslexií, ostatních specifických poruch učení a přidružených obtíží a nápadností v chování. Očekává se zapojení rodičů dětí s dyslexií, dospělých osob s dyslexií a všech ostatních zájemců, kteří se chtějí podílet na činnosti společnosti.

<http://www.ippp.cz> - Soustřeďuje a zpracovává informace o službách pedagogicko-psychologického, speciálně pedagogického, výchovného a kariérového poradenství ve školství; provádí analýzy a průzkumy související s poskytováním poradenských služeb a s pedagogicko-psychologickými aspekty vzdělávání; vytváří koncepce vyplývající z potřeb MŠMT v oblasti poradenských služeb.

<http://www.nuv.cz> - Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků. Ústav se také zabývá pedagogicko-psychologické, speciálně pedagogické, vzdělávací a kariérové poradenství ve školách. Věnujeme se nejenom počátečnímu vzdělávání ve školách, ale také dalšímu (celoživotnímu) vzdělávání pro dospělé.